

Sygn. akt V U 98/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Ewa Nowakowska

Protokolant: st.sekr.sądowy Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2023 r. w Kaliszu

odwołania R. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 16 grudnia 2022 r. Nr (...)

w sprawie R. S. (1)

przy udziale (...) R. S. (2)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie ubezpieczenia dot. R. S. (1)

Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 16 grudnia 2022 r. znak (...) w ten sposób, że ustala, iż R. S. (1) jako pracownik u płatnika składek (...) R. S. (2) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 9 sierpnia 2021r. do 28 lutego 2022r.

Sędzia Ewa Nowakowska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16.12.2022r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. stwierdził, że R. S. (1) zgłoszony do ubezpieczenia społecznego jako pracownik przez płatnika składek (...) R. S. (2) nie podlega od 09.08.2021r. do 28.02.2022r. ubezpieczeniom społecznym pracowników z tytułu umowy o pracę, gdyż postępowanie przeprowadzone przez organ rentowy wykazało, że umowa o pracę zawarta została dla pozor, na użytek uzyskania świadczenia przedemerytalnego o jakie wkrótce wystąpił, skoro nie wykazano, by w czasie zawarcia umowy istniała potrzeba jego zatrudnienia jako, że płatnik prowadzi działalność gospodarczą dotyczącą instalatorstwa elektrycznego jednoosobowo, wielkość przychodów nie wskazuje na wzrost ilości pracy akurat na okres 6 miesięcy zatrudniania jedyne go pracownika, natomiast R. S. (1) przez 11 lat prowadził własną działalność o takim samym profilu, którą zlikwidował ze względu na stan zdrowia, choć nie korzystał ze zasiłków chorobowych, co wskazuje na celową zmianę tytułu ubezpieczenia. Nie wykazano też, by umowa o pracę była realizowana.

Odwołanie od tej decyzji wniósł do Sądu R. S. (1) domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i objęcia ubezpieczeniem społecznym pracowników zgodnie z umową o pracę podnosząc, że obowiązki pracownicze realizował.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

R. S. (2) płatnik, uczestniczący w sprawie w charakterze strony postępowania wniósł o uwzględnienie odwołania.

Sąd ustalił co następuje:

R. S. (1) urodzony jest w dniu (...).

Z zawodu jest elektrykiem i prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...), której przedmiotem było wykonywanie instalacji elektrycznych. Zasadniczo wykonywał instalacje elektryczne (naścienne) w budynkach indywidualnych i przemysłowych. Od pewnego czasu dodatkowo współpracował z R. S. (2), dla którego wykonywał instalacje elektryczne do sterowania maszyn i urządzeń produkowanych przez jego kontrahenta, głównie dla przemysłu meblarskiego. Stałym kontrahentem R. S. (2) jest M. L. prowadzący firmę (...). Produkuje on nowoczesne, zautomatyzowane maszyny do cięcia pianki i wełny mineralnej. R. S. (2) jako podwykonawca (...) zakłada w tych maszynach instalacje służące do automatycznego sterowania, a następnie zobowiązany jest do zainstalowania i uruchomienia urządzeń na halach produkcyjnych odbiorcy oraz do ich serwisowania. Kontakt klientów odbywa się bezpośrednio z producentem – M. L., który z kolei przekazuje zdania swemu podwykonawcy – R. S. (2). Również wyłącznie z nim producent prowadzi wszelkie rozmowy, uzgodnienia i rozliczenia. R. S. (1) jako podwykonawca podwykonawcy zakładał instalacje elektryczne, czasem sam, czasem w obecności R. S. (2), który przy tym wykonywał nieco inny zakres prac, zajmował się automatyką.

Praca odwołującego się dla R. S. (2) zdarzała się okazjnie, 2-3 dni w miesiącu. Odwołujący się za wykonaną pracę wystawiał faktury wyliczając wynagrodzenie w zależności od ilości poświęconego czasu.

R. S. (1) od 10 lat choruje na nadciśnienie i cukrzycę oraz chorobę wieńcową i zaburzenia rytmu serca. Stale przyjmuje leki i wymaga dalszego leczenia. Cierpi nadto na niewydolność żył przewlekłą obwodową.

Z uwagi na stan zdrowia wykluczający wykonywanie pracy na drabinie, odwołujący się zdecydował zlikwidować własną działalność, jako że wymagała w dużym stopniu właśnie pracy na wysokościach i postanowił szukać zatrudnienia w zawodzie bez konieczności pracy jakiej nie powinien już wykonywać. Działalność własną wykreślił z rejestru z dniem 02.08.2021r. i porozumiał się z R. S. (2) co do pracy na jego rzecz na zasadach pracowniczych, bo ten zdecydował się na jego zatrudnieniu gdy dowiedział się o nowej sytuacji. W tym czasie R. S. (2) potrzebował regularnej pomocy, był przeciążony, pracował po 14 godzin na dobę, miał zapewnione zamówienia na kilka miesięcy do przodu. Dotychczasowa współpraca z R. S. (1) odbywała się na warunkach czasowych przez niego określonych, gdyż w pierwszej kolejności realizował własne umowy z klientami, a prace przy instalacjach dla R. S. (2) podejmował w miarę możliwości.

(dowód – zeznania R. S. (1) [00:35:35-045] nagranie z rozprawy w dniu 22.03.2023r. k 44, dokumentacja leczenia k 6-12, zeznania R. S. (2) z rozprawy w dniu 19.04.2023r. [00:02- 00:13])

Odwołujący się i płatnik w dniu 09.08.2021r. zawarli umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisko elektryk, w pełnym wymiarze czasu pracy i z wynagrodzeniem w wysokości 3 000zł brutto. W dniu 09.08.2021r. odwołujący się uzyskał zaświadczenie o zdolności do pracy na stanowisku elektryka, przy czym lekarzowi uprawnionemu do badań profilaktycznych nie zgłaszał żadnych chorób przewlekłych. Z uwagi na dane ze skierowania od pracodawcy lekarz nie brał pod uwagę narażeń typu praca na wysokościach czy przy maszynach.

(dowód – informacja lek med. D. K. z 20.02.2023r. k 25)

Po zawarciu umowy o pracę odwołujący się wykonywał podobne zadania jak poprzednio, ale na innych warunkach. Czas pracy określał mu pracodawca, odwołujący się był mu podporządkowany, pozostawał cały czas do jego dyspozycji i realizował zadania przez niego wyznaczane. Pracował przy tym na ryzyko pracodawcy, który w razie błędów musiał je naprawiać na własny rachunek. Pokrywał też koszty związane z pracą wyjazdach. Poprzednio koszt dojazdu obciążał

odwołującego się, podobnie jak koszt potrzebnych poprawek. Wynagrodzenie za pracę R. S. (2) wypłacał mu w formie przelewów.

(dowód – zeznania R. S. (2) z rozprawy w dniu 19.04.2023r. [00:13- 00:29])

R. S. (1) widywany był podczas wykonywania instalacji elektrycznych w maszynach jako przedstawiciel R. S. (2) zarówno przez producenta M. L. jak i klienta K. N.. Uczestniczył w montażu i uruchamianiu nowych urządzeń w budynkach nabywcy jak i w późniejszym usuwaniu awarii. R. S. (2) wydawał polecenia odwołującemu się, co świadczyło o istniejącej między nimi relacji podporządkowania.

(dowód – zeznania świadków M. L. [00:06-00:33] i K. N. [00:26-00:34] nagrania z rozprawy 22.02.2023r.)

Odwołujący się był zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik u płatnika składek (...) R. S. (2) tylko w okresie od 09.08.2021r. do 28.02.2022r., a od 18.03.2022r. był zgłoszony jako osoba bezrobotna, po czym w dniu 22.09.2022r. wystąpił o świadczenie przedemerytalne.

Występując o to świadczenie przedłożył świadectwo pracy z 28.02.2022r. wskazujące, że stosunek pracy ustał z powodu likwidacji stanowiska pracy.

Jak wyjaśnił R. S. (2) zrezygnował z dalszego zatrudniania odwołującego się gdy spadła mu ilość zamówień i sytuacja zrobiła się niepewna po wybuchu wojny w Ukrainie. Zauważył też spadek sprawności R. S. (1). Nie zatrudnił nikogo na jego miejsce, gdyż jeszcze nie odbudowała się ilość zamówień dla (...), a inną częścią swej działalności, czyli fotowoltaiką zawsze zajmował się sam.

(dowód – zeznania R. S. (2) z rozprawy w dniu 19.04.2023r. [00:23- 00:29])

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art. 6 ust.1, art.11 ust.1 i art.12 ust.1 ustawy z 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. 2019 poz. 300) pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalno- rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu.

Stosownie do treści art.8 ust.1 cytowanej ustawy za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz zakładu pracy, a zakład do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art.22 ust.1 k.p.).

Zawarcie umowy o pracę nie wywołuje jednak żadnych skutków prawnych tj. stosunek pracy nie nawiązuje się, jeśli jest to umowa zawarta dla pozorów.

Zgodnie z treścią art.83 § 1 k.c. nieważne jest bowiem oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jego zgodą dla pozorów. Złożenie oświadczenia woli dla pozorów oznacza, że osoba oświadczająca wolę nie chce, aby powstały skutki prawne jakie zwykle prawo łączy ze składanym przez nią oświadczeniem, czyli albo nie chce wywołać żadnych skutków prawnych, albo chce wywołać inne, niż wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli.

O pozorności umowy o pracę można mówić gdy nie doszło w ogóle do świadczenia pracy w sposób odpowiadający treści zawartej umowy, a jedynie stworzono pozory w postaci zgłoszenia do ubezpieczenia, opodatkowania, opłacenia składek ubezpieczeniowych i np. sporządzenia list płac i obecności.

W niniejszej sprawie, z uwagi na wątpliwości co do realnej potrzeby zatrudnienia po stronie pracodawcy na warunkach określonych w umowie o pracę osoby, która wystąpiła o świadczenie przedemerytalne dla pracowników, a wcześniej zlikwidowała działalność pojawiły się również wątpliwości co do rzeczywistej intencji stron umowy o pracę. Wprawdzie nie można negować prawa do podejmowania aktywności zawodowej o dowolnej formie prawnej ani prawa pracodawcy do swobodnego podejmowania decyzji co do celowości zatrudniania pracowników, ale też nie można pomijać sytuacji, gdy decyzje te wywołują skutek finansowy dla podmiotu nie będącego stroną umowy o pracę i nie mającego wpływu

na jej zawarcie ani kształt. Takim podmiotem jest ZUS, który jest płatnikiem świadczeń z ubezpieczenia społecznego pracowników, nawiązującego się z mocy prawa z chwilą zawarcia umowy o pracę. Z tego też względu za uzasadnione należy przyjąć, iż takie wątpliwe umowy o pracę mogą być przez ZUS zakwestionowane i podlegają kontroli Sądu.

Organ rentowy zarzucił, że umowa została zwarta w celu nabycia uprawnień do świadczenia przedemerytalnego. Samo to nie byłoby jednak wystarczające dla podważenia pracowniczego tytułu ubezpieczenia. Nawet bowiem gdyby zamiarem odwołującego się było uzyskanie świadczenia przedemerytalnego, to sam ten zamiar nie dyskredytowałby zawartej przez niego umowy o pracę. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym o ważności umowy o pracę nie decyduje bowiem zamiar dyktujący potrzebę jej zawarcia, ale to czy zawierając umowę strony miały zamiar wzajemnego zobowiązania się – pracownik do świadczenia pracy, a pracodawca do dania mu pracy i wynagrodzenia za nią oraz czy umowa była w rzeczywistości realizowana (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5.10.2005r sygn.akt I UK 32 /05).

Skoro zatem samo wykazanie, że celem zatrudnienia było uzyskanie w przyszłości określonego świadczenia nie jest wystarczające dla uznania umowy za pozorną, to aby ocenić faktyczne podstawy do objęcia zgłoszonego pracownika ubezpieczeniem społecznym należy zbadać nie tylko czy praca była świadczona ale i czy relacja, w oparciu o którą była wykonywana praca odpowiada w ogóle rygorom pracowniczego stosunku.

Stosunek pracy charakteryzuje się podporządkowaniem, poddaniem kierownictwu pracodawcy, przy czym praca odbywa się na ryzyko pracodawcy, który odpowiada też za organizację czasu pracy.

Wykonywanie pracy pod kierownictwem pracodawcy – o czym mowa w art. 22 §1 k.p. oznacza nie tylko stosowanie się do poleceń przełożonego, które pozostają w związku z wykonywaną pracą, jej organizacją i przebiegiem ale i możliwość stosowania przez pracodawcę kar porządkowych (art.108kp). Granice podporządkowania określają bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa (nie tylko prawa pracy), zasady współżycia społecznego, rodzaj umówionej pracy oraz zagrożenie dla zdrowia i życia.

W niniejszej sprawie Sąd nie dopatrył się pozorności ocenianej umowy o pracę. Praca była świadczona w sposób odpowiadający rygorom pracowniczemu. Stanowisko pracy nie zostało stworzone w sposób sztuczny, ponieważ istniała realna potrzeba odciążenia R. S. (2) poprzez zapewnienie mu pomocy przez osobę sprawdzoną, w regularny, przez niego regulowany sposób, a to wymagało zatrudnienia tej osoby na warunkach pracowniczego podporządkowania. Odwołujący się miał odpowiednie ku temu kwalifikacje formalne jak i doświadczenie oraz umiejętności praktyczne. Nie ustalono przy tym nieuzasadnionego, wysokiego wynagrodzenia, a nawet stosunkowo niskie dla tego rodzaju pracy. Fakt, że to stanowisko pracy zostało następnie zlikwidowane nie świadczy o sztucznym stworzeniu stanowiska pracy wyłącznie na potrzeby świadczenia przedemerytalnego. Inną kwestią może być natomiast ocena zaistnienia przyczyn ekonomicznych ustania stosunku pracy, co jednak nie stanowi przedmiotu sporu w niniejszym postępowaniu i nie ma znaczenia dla oceny podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu w okresie objętym decyzją.

W niniejszej sprawie odwołujący się świadczył umówioną pracę, a pracodawca tę pracę przyjmował. Za wykonywaną pracę odwołujący się otrzymywał należne wynagrodzenie. Spełnione zostały więc przesłanki do uznania umowy o pracę za ważną.

Nic nie wskazuje na to, że doszło między pracownikiem i pracodawcą do porozumienia ukrywającego inną czynność prawną.

W tym stanie rzeczy nie znajdując podstaw do kwestionowania umowy o pracę z 09.08.2021r. Sąd uznał, że zaskarżona decyzja podlega zmianie i zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono jak w wyroku.

Sędzia Ewa Nowakowska